

שני גבולות בצפון ישראל: סמוכים מאוד [?] אך עם מציאות שונה לחלוטין

written by משה פוזיילוב | 04.03.2026

בצפון ישראל מתקיימים שני גבולות סמוכים, אך המציאות שהם מייצרים שונה בתכלית. רמת הגולן נהנית מיציבות הרתעתית ממושכת מאז 1974. הגבול הלבנוני, לעומת זאת, חווה ארבעה עשורים של סבבים, מלחמות והתלקחויות חוזרות. ההבדל איננו בעוצמתה הצבאית של ישראל וגם לא בזהות האויב. הוא נעוץ בהחלטה אסטרטגית שנלקחה ב-1967 [?] ובהיעדרה של החלטה מקבילה בזירה הלבנונית.

עד מלחמת ששת הימים חיו יישובי הגליל תחת ירי מתמשך מן המדרונות הסוריים. זו לא הייתה רק מחלוקת אידאולוגית, אלא מציאות טופוגרפית פשוטה: מי ששולט בגובה שולט במרחב. כיבוש רמת הגולן לא יצר שלום עם דמשק, אך חולל שינוי יסודי במאזן הכוחות. ישראל שללה מן המשטר הסורי את היכולת המעשית לאיים באותו אופן על יישובי הצפון. מאז הסכם הפרדת הכוחות ב-1974 נשמרת בגולן יציבות יחסית [?] לא מפני שהאידאולוגיה בדמשק התמתנה, אלא משום שהמחיר לשינוי בכוח הפך לבלתי סביר.

זאב ז'בוטינסקי כתב ב"קיר הברזל" כי שלום אינו נולד משכנוע, אלא מן הרגע שבו הצד השני מאבד תקווה לשנות את המציאות באמצעות אלימות. רמת הגולן יצרה את אותו רגע. גם קרל פון קלאוזביץ הזהיר כי מלחמה שאינה מכוונת להכרעה אינה פותרת בעיות אלא דוחה אותן. הכרעה איננה השמדה; היא שבירת הרצון ונטילת היוזמה. בגולן סוריה לא הושמדה, אך נשברה יכולתה לשנות את המציאות הטופוגרפית והביטחונית בכוח.

מול לבנון התנהלה ישראל אחרת. מאז ראשית שנות ה-80 ידעה הזירה הלבנונית מבצעים, רצועת ביטחון, מלחמה כוללת ב-2006 וסבבים נוספים. מאות הרוגים ואלפי פצועים משני הצדדים שילמו את מחירו המצטבר של ניהול סכסוך מתמשך. האויב ספג מכות קשות, אך לא איבד תקווה. היוזמה חזרה שוב ושוב לידיו.

ההבדל אינו רק בנחישות הישראלית, אלא גם באופי היריב. מול סוריה עמדה מדינה ריבונית שנשאה באחריות טריטוריאלית מלאה ויכלה לחשב מסלול מחדש לאחר תבוסה. בלבנון פועל ארגון טרור היברידי [?] חיצבאללה [?] הנהנה מחסות מדינתית חלקית אך אינו נושא במלוא האחריות של מדינה ריבונית. סף ההפסד שלו שונה, ולכן גם כללי המשחק שונים. דווקא בשל כך, יצירת מציאות ביטחונית שאינה ניתנת לערעור נעשית קריטית יותר.

הלקח איננו קריאה למלחמה נוספת לשם המלחמה, אלא לשינוי תפיסה. יציבות ארוכת טווח איננה תוצר של סבבים תקופתיים, אלא של תנאים שהאויב מבין שאינם הפיכים. מדינה המאפשרת לאורך עשרות שנים שימוש בשטחה לתוקפנות אינה יכולה לצפות לחזרה אוטומטית

לסטטוס קוו כאילו לא השתנה דבר.

השאלה איננה אם ישראל מסוגלת לפעול בנחישות בזירת הצפון. השנים האחרונות הוכיחו כי כאשר מזוהה איום אסטרטגי, ישראל יודעת ליטול יוזמה ולשנות מציאות גם מול יריבים רחוקים ועוצמתיים יותר. השאלה היא האם ישראל מוכנה ליישם בצפון את העיקרון שהנחה אותה ב-1967: שליטה אפקטיבית במרחב שממנו נשקף איום, נטילת היוזמה מן היריב, שלילת יכולתו לשנות את המצב בכוח, ויצירת עומק ביטחוני שמקטין את התמריץ לעימות חוזר.

הגולן מלמד כי הכרעה טריטוריאלית יכולה לייצר יציבות ממושכת גם ללא שלום פורמלי. לבנון מלמדת כי ניהול סכסוך ללא שינוי יסודי במציאות מייצר דימוס מצטבר. בין שתי הזירות ניצבת אותה מדינה, אותו צבא ואותו ציבור. ההבדל היה ונותר בתפיסה האסטרטגית.

חמישים שנות יציבות יחסית בגולן מול ארבעה עשורים של עימות בלבנון אינן מקריות. הן תוצאה של תפיסה ושל החלטה. וכשם שתפיסה אסטרטגית אחת עיצבה את הצפון ב-1967, כך תפיסה ברורה ועקבית יכולה לעצב את עתידו גם היום.

המאמר נכתב יחד עם גבריאל פינטו.

פורסם במעריב, בתאריך 04 במרץ 2026.